

Práva a povinnosti uchazeče o zaměstnání

Práva a povinnosti uchazeče o zaměstnání stanoví [zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti](#) (dále jen „zákon“).

Uchazeč o zaměstnání má právo

- **na zprostředkování zaměstnání**, tj. na vyhledání vhodného zaměstnání, poradenství a **na informace o možnostech zaměstnání a o volných pracovních místech** ([§ 14 a násl. zákona](#)),
- **na zvýšenou péči** při zprostředkování zaměstnání, pokud ji z vážných důvodů potřebuje ([§ 33 zákona](#)),
- **na pracovní rehabilitaci**, je-li osobou se zdravotním postižením ([§ 69 a násl. zákona](#)),
- **na podporu v nezaměstnanosti** při splnění zákonem stanovených podmínek ([§ 39 a násl. zákona](#)).

Vhodným zaměstnáním je podle [ustanovení § 20 odst. 1 zákona](#) zaměstnání,

- které zakládá povinnost odvádět pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti,
- jehož délka pracovní doby činí nejméně 80 % stanovené týdenní pracovní doby,
- které je sjednáno na dobu neurčitou, nebo na dobu určitou delší než 3 měsíce a
- které odpovídá zdravotní způsobilosti uchazeče o zaměstnání a pokud možno jeho kvalifikaci, schopnostem, dosavadní délce doby

zaměstnání, možnosti ubytování a dopravní dosažitelnosti zaměstnání,

- které je vykonáváno v rámci veřejně prospěšných prací, pokud odpovídá zdravotní způsobilosti uchazeče o zaměstnání a délka jeho pracovní doby činí nejvýše polovinu délky stanovené týdenní pracovní doby.

Pro uchazeče o zaměstnání, který je veden v evidenci uchazečů o zaměstnání po dobu delší než 1 rok, je podle [ustanovení § 20 odst. 2 zákona](#) vhodným zaměstnáním i takové zaměstnání, které splňuje podmínky stanovené v písm. a), b) a d), nebo splňuje podmínky stanovené v písm. a), c) a d) a délka jeho pracovní doby činí nejméně 50 % stanovené týdenní pracovní doby.

O zprostředkování vhodného zaměstnání může fyzická osoba **osobně požádat na jednom z kontaktních pracovišť krajské pobočky Úřadu práce** (dále jen „kontaktní pracoviště KPÚP“), v jejímž územním obvodu má bydliště ([§ 24 zákona](#)).

Uchazeč o zaměstnání je povinen plnit povinnosti uchazeče o zaměstnání na kontaktním pracovišti KPÚP, které požádal o zprostředkování zaměstnání, popř. na určeném kontaktním místě veřejné správy. V průběhu vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání může požádat o změnu kontaktního pracoviště v územním obvodu KPÚP ([§ 28 odst. 2 zákona](#)). Rovněž může požádat, aby mu bylo zaměstnání zprostředkováno kontaktním pracovištěm KPÚP, v jejímž územním obvodu se z vážných důvodů skutečně zdržuje ([§ 28 odst. 1 zákona](#)). Pokud uchazeč o zaměstnání nejpozději do 8 kalendářních dnů osobně nebo písemně oznámí změnu bydliště mimo území KPÚP, jeho evidence bude po dohodě s ním převedena na kontaktní pracoviště KPÚP příslušné podle jeho nového bydliště ([§ 27 zákona](#)).

Podle [ustanovení § 26 zákona](#) se fyzická osoba zařadí do evidence uchazečů o zaměstnání dnem, kdy osobně podá písemnou **žádost o zprostředkování zaměstnání**. Požádá-li o zprostředkování zaměstnání nejpozději do 3 pracovních dnů po skončení zaměstnání nebo jiných činností, které jsou uvedeny v [ustanovení § 25 odst. 1 zákona](#), nebo činností, které jsou považovány za náhradní doby zaměstnání ([§ 41 odst. 3 zákona](#)), zařadí

se do evidence uchazečů o zaměstnání ode dne následujícího po skončení zaměstnání nebo těchto činností.

Podle [ustanovení § 25 odst. 1 zákona](#) může být uchazečem o zaměstnání fyzická osoba, která má na území České republiky bydliště a která není:

- **v pracovněprávním vztahu nebo ve služebním poměru, s výjimkou tzv. nekolidujícího zaměstnání.** Za nekolidující zaměstnání se považuje činnost na základě pracovního nebo služebního poměru, pokud měsíční výdělek nepřesáhne polovinu minimální mzdy, nebo činnost na základě dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti, pokud měsíční odměna nebo odměna připadající na jeden měsíc za období, za které přísluší, nepřesáhne polovinu minimální mzdy. Výkon nekolidujícího zaměstnání nesmí uchazeči o zaměstnání bránit v poskytování součinnosti při zprostředkování zaměstnání a v přijetí nabídky vhodného zaměstnání,
- **osobou samostatně výdělečně činnou** podle [ustanovení § 9 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění](#),
- **společníkem** společnosti s ručením omezeným, **jednatel** společnosti s ručením omezeným, **komanditistou** komanditní společnosti, **ředitelem** obecně prospěšné společnosti, **vedoucím** organizační složky zahraniční právnické osoby, **členem představenstva akciové společnosti, členem dozorčí rady** obchodní společnosti nebo **členem družstva**, který mimo pracovněprávní vztah vykonává práci pro společnost (družstvo), za kterou je odměňován a jeho měsíční nebo průměrná měsíční odměna spolu s případným výdělkem (odměnou) v nekolidujícím zaměstnání přesáhne polovinu minimální mzdy,
- **nuceným správcem** nebo **správcem podle zvláštního právního předpisu, prokuristou** nebo **likvidátorem**, a to v době, kdy tuto činnost vykonává,
- **členem zastupitelstva** územního samosprávného celku, který je odměňován jako uvolněný člen zastupitelstva územního samosprávného celku,
- **pěstounem**, kterému je vyplácena odměna pěstouna podle [ustanovení § 47j odst. 1 písm. c\) a d\) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí](#) (20.000,-- Kč nebo 24.000,-- Kč měsíčně),
- **soudcem, poslancem** nebo senátorem Parlamentu, poslancem Evropského parlamentu, prezidentem, viceprezidentem nebo členem Nejvyššího kontrolního úřadu, členem Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, členem Rady Ústavu pro studium totalitních režimů, předsedou Energetického regulačního úřadu nebo členem Rady Českého telekomunikačního úřadu, finančním arbitrem nebo zástupcem finančního arbitra,
- **výdělečně činná v cizině,**
- **studentem** denního studia na střední škole, konzervatoři, vyšší odborné škole, jazykové škole s právem státní jazykové zkoušky a prezenčního studia na vysoké škole (soustavná příprava na budoucí povolání), s výjimkou studenta, který v posledních 2 letech před zařazením do evidence uchazečů o zaměstnání získal zaměstnáním nebo jinou výdělečnou činností dobu důchodového pojištění v délce alespoň 12 měsíců.

Podle [ustanovení § 25 odst. 2 zákona](#) se uchazečem o zaměstnání nemůže stát fyzická osoba v době, po kterou

- je uznána dočasně neschopnou práce,
- vykonává trest odnětí svobody, vykonává ochranné opatření zabezpečovací detenci nebo je ve vazbě,
- pobírá peněžitou pomoc v mateřství v době před porodem nebo je 6 týdnů po porodu,
- je plně invalidní ve třetím stupni, s výjimkou fyzické osoby, která je invalidní ve třetím stupni a je schopna výdělečné činnosti za zcela mimořádných podmínek,
- není způsobilá být účastníkem právních vztahů podle zákona, tj. nemá způsobilost být zaměstnancem.

Překážkou pro zařazení a vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání je

- neposkytnutí identifikačních údajů a neposkytnutí nebo zrušení souhlasu se zpracováním osobních údajů ([§ 25 odst. 7 zákona](#)),
- pokud fyzická osoba bez vážného důvodu ukončí sama nebo na základě dohody se zaměstnavatelem vhodné zaměstnání zprostředkované KPÚP, nebo zaměstnavatel s ní ukončí toto zaměstnání z důvodu porušení povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k jí vykonávané práci zvláště hrubým způsobem. Do evidence uchazečů o zaměstnání může být zařazena po uplynutí 6 měsíců ode dne sjednaného jako den nástupu do zprostředkovaného zaměstnání ([§ 25 odst. 8 zákona](#)).

Skutečnosti rozhodné pro zařazení nebo vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání osvědčuje uchazeč o zaměstnání kontaktnímu pracovišti KPÚP; změny těchto skutečností je povinen osobně nebo písemně oznámit nejpozději ve lhůtě do 8 kalendářních dnů ([§ 27 odst. 2 zákona](#)).

Uchazeč o zaměstnání je dále povinen

- **poskytovat kontaktnímu pracovišti KP potřebnou součinnost** při zprostředkování zaměstnání a řídit se jeho pokyny, zejména
 - projednat doporučené zaměstnání ve lhůtě stanovené kontaktním pracovištěm KPÚP,
 - dostavit se na kontaktní pracoviště KP nebo na určené kontaktní místo veřejné správy ve stanoveném termínu,
 - sdělit kontaktnímu pracovišti KPÚP, zda je osobou se zdravotním postižením, a dále údaje o svých zdravotních omezeních v rozsahu potřebném pro vyhledávání vhodného zaměstnání, rekvalifikaci a pro stanovení vhodné formy pracovní rehabilitace,
 - podrobit se v zákonem stanovených případech na žádost kontaktního pracoviště KPÚP lékařskému nebo psychologickému vyšetření ([§ 21 odst. 2 a 3 zákona](#)),
 - poskytnout součinnost při vypracování individuálního akčního plánu, jeho aktualizaci a vyhodnocování, a to v termínech stanovených kontaktním pracovištěm KPÚP, a plnit podmínky v něm stanovené ([§ 33 odst. 2 zákona](#)),
- **oznámit kontaktnímu pracovišti KP osobně nebo písemně ve lhůtě nejpozději do 8 kalendářních dnů**
 - důvody, pro které se nedostavil na kontaktní pracoviště KP nebo na určené kontaktní místo veřejné správy ve stanoveném termínu,
 - další skutečnosti, které mají vliv na zařazení a vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání,
- **oznámit kontaktnímu pracovišti KP výkon nekolidujícího zaměstnání bez ohledu na výši měsíčního výdělku nebo odměny při podání žádosti o zprostředkování zaměstnání nebo nejpozději v den nástupu k výkonu této činnosti.** Ve lhůtě stanovené kontaktním pracovištěm KP je povinen dokládat výši měsíčního výdělku nebo odměny.

KPÚP ukončí uchazeči o zaměstnání vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání

- dnem, kdy nastala některá ze skutečností bránících zařazení nebo vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání, které jsou uvedeny v [ustanovení § 25 zákona](#), s výjimkou skutečností uvedených v [ustanovení § 25 odst. 2 písm. a\) a c\) zákona](#) (tj. uznání dočasné pracovní neschopnosti a pobírání peněžitě pomoci v mateřství v době před porodem a doby 6 týdnů po porodu), a to na základě osobního nebo písemného oznámení uchazeče o zaměstnání ([§ 29 písm. a\) zákona](#)),

- dnem doručení písemné žádosti uchazeče o zaměstnání o ukončení vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání, pokud není dán některý z důvodů pro vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání ([§ 29 písm. b\) zákona](#)),
- dále dnem nástupu výkonu trestu odnětí svobody; dnem nástupu výkonu ochranného opatření zabezpečovací detence; dnem následujícím po dni úmrtí uchazeče o zaměstnání nebo po prohlášení uchazeče o zaměstnání za mrtvého; dnem následujícím po uplynutí 6 měsíců ode dne vzetí uchazeče o zaměstnání do vazby; dnem zařazení do evidence uchazečů o zaměstnání, pokud bylo dodatečně zjištěno, že uchazeč o zaměstnání nebyl způsobilý být účastníkem právních vztahů podle zákona nebo dnem pozbytí této způsobilosti ([§ 29 písm. c\) až h\) zákona](#)).

Podle [ustanovení § 30 odst. 1 zákona](#) vyřadí KPÚP uchazeče o zaměstnání z evidence uchazečů o zaměstnání, jestliže

- nastala některá ze skutečností bránících zařazení nebo vedení v evidenci UoZ a uchazeč o zaměstnání nesplní oznamovací povinnost nejpozději do 8 kalendářních dnů,
- uchazeč o zaměstnání bez vážných důvodů kontaktnímu pracovišti KP
 - neoznámí výkon nekolidujícího zaměstnání při podání žádosti o zprostředkování zaměstnání nebo nejpozději v den nástupu k výkonu této činnosti,
 - neoznámí osobně nebo písemně ve lhůtě nejpozději do 8 kalendářních dnů důvody, pro které se nedostavil na kontaktní pracoviště KPÚP nebo na určené kontaktní místo veřejné správy ve stanoveném termínu,
 - neoznámí osobně nebo písemně ve lhůtě nejpozději do 8 kalendářních dnů další skutečnosti, které mají vliv na zařazení a vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání,
- není podle lékařského posudku schopen plnit povinnost součinnosti s kontaktním pracovištěm KP při zprostředkování zaměstnání,
- zrušil svůj souhlas se zpracováním osobních údajů, nebo
- vykonává nelegální práci.

Podle [ustanovení § 30 odst. 2 zákona](#) KPÚP rovněž vyřadí uchazeče o zaměstnání z evidence uchazečů o zaměstnání, jestliže bez vážného důvodu

- odmítne nastoupit do vhodného zaměstnání,
- odmítne nastoupit na dohodnutou rekvalifikaci,
- neplní povinnosti v rekvalifikačním kurzu (neúčastní se rekvalifikačního kurzu ve stanoveném rozsahu teoretické a praktické přípravy, neplní studijní a výcvikové povinnosti stanovené vzdělávacím zařízením, které provádí rekvalifikaci, nebo se nepodrobí závěrečnému ověření získaných znalostí a dovedností),
- odmítne nabídku rekvalifikace, je-li veden v evidenci uchazečů o zaměstnání nepřetržitě déle než 5 měsíců,
- neposkytne součinnost při vypracování, aktualizaci a vyhodnocení individuálního akčního plánu nebo neplní podmínky v něm stanovené,
- odmítne se podrobit vyšetření svého zdravotního stavu nebo psychologickému vyšetření, anebo
- maří součinnost s KPÚP ([§ 31 zákona](#)).

Uchazeč o zaměstnání, který byl vyřazen z evidence uchazečů o zaměstnání z některého z důvodů uvedených v ustanovení

- [§ 30 odst. 1 písm. a\), b\) a d\) zákona](#) může být na základě nové písemné žádosti do evidence uchazečů o zaměstnání znovu zařazen **nejdříve po uplynutí 3 měsíců** ode dne vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání,

- [§ 30 odst. 1 písm. e\) a odst. 2 zákona](#) může být na základě nové písemné žádosti do evidence uchazečů o zaměstnání znovu zařazen **nejdříve po uplynutí 6 měsíců** ode dne vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání.

Další důležité informace (kontakty na krajské pobočky, úřední desku, formuláře atd.) lze dohledat na internetových stránkách Úřadu práce České republiky <http://portal.mpsv.cz/upcr>. Nejnovější informace z Úřadu práce můžete také sledovat na Facebooku: <http://www.facebook.com/uradprace.cz>

zdroj: <http://portal.mpsv.cz/upcr>